

ÅRSRAPPORT 2008

FORSØKSDYRUTVALGET, ÅRSRAPPORT FOR 2008

SAMMENSETNING

Utvalget skal bestå av syv faste medlemmer med personlige varamedlemmer som oppnevnes av Mattilsynet, vanligvis for fire år av gangen. Medlemmene skal ha veterinærmedisinsk, humanmedisinsk, biologisk, genteknologisk og juridisk kompetanse samt kompetanse fra praktisk forsøksdyrvirksomhet. Oppnevningen av fire henholdsvis tre medlemmer med varamedlemmer skjer med to års mellomrom slik at den nødvendige kontinuitet opprettholdes. Ingen bør oppnevnes for mer enn to perioder sammenhengende.

I 2004 besluttet Mattilsynet å videreføre en prøveperiode med en representant for teknisk personale ved forsøksdyravdelingene.

Forsøksdyrutvalgets sammensetning i 2008:

1) Leder: Eli Volckmar, cand. jur., nemndleder i Utlendingsnemnda (UNE).

Vareleder: Åsne Julsrud Jalling, cand. jur., tingrettsdommer i Drammen tingrett.

2) Medlem: Gunnar Nicolaysen, dr. med., professor v/Universitetet i Oslo.

Varamedlem: Karin Benan, cand. med., seksjonsoverlege v/Ullevål sykehus.

3) Medlem: Grete Bæverfjord, cand. med. vet., dr. scient., seniorforsker og ansvarshavende v/Nofima marin.

Varamedlem: Bjørn Olav Rosseland, dr. philos., professor v/Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB).

4) Medlem: Dag Marcus Eide, dr. scient, cand. med. vet., avdelingsdirektør v/Folkehelseinstituttet (FHI).

Varamedlem: Vera Astrid Klafstad Rodas, cand. med. vet., avdelingsleder og ansvarshavende v/Universitetet i Oslo.

5) Medlem: Geir Wing Gabrielsen, dr. philos, professor v/Polarinstituttet.

Varamedlem: Aurora Brønstad, PhD, cand. med. vet., avdelingsleder og ansvarshavende v/Universitet i Bergen.

6) Medlem: Brit Hjeltnes, dr. scient., avdelingsdirektør v/Veterinærinstituttet.

Varamedlem: Tom Hansen, cand. real, forskningskoordinator og ansvarshavende v/Havforskningsinstituttet.

7) Medlem: Anton Krag, cand. scient., vitenskapelig rådgiver i Dyrevernalliansen.

Varamedlem: Siri Martinsen, cand. med. vet., leder i NOAH – for dyrs rettigheter.

8) Medlem: Ingvill Løken, forsøksdyrtekniker, avdelingsingeniør v/Statens legemiddelverk.

Varamedlem: Carsten Lund, agronom og forsøksdyrtekniker, avdelingsingeniør ved Ullevål universitetssykehus.

Sekretariatet

Forsøksdyrutvalgets sekretariat har kontorer i Mattilsynets lokaler på Adamstua i Oslo og er organisert under Mattilsynets regionkontor Rogaland og Agder. I 2008 har sekretariatet vært bemannet av dr. scient. Gunvor Knudsen, veterinær Johanne Holmen (fra 1/9-08) og veterinær Bjørn Groven (1/1-6/3-08). I 2008 benyttet dessuten utvalgets sekretariat kontorstøtte tilsvarende ca. 40% stilling fra Mattilsynets hovedkontor (fram til 16/10-08) samt noe

administrativ støtte fra region Rogaland og Agder. I tillegg har utvalgets medlemmer, særlig fram til 1/10-08, arbeidet på timebasis med flere forskjellige saker utenom utvalgets faste møter.

Det har vært store administrative endringer i utvalgets sekretariat løpet av 2008 og sekretariatet har, foruten faglig arbeid, brukt tid på nye administrative rutiner samt oppfølging og videre utvikling av Forsøksdyrutvalgets tilsyns- og søknadssystem (FOTS) på web.

Økonomi

Forsøksdyrutvalgets budsjett for 2008 var på kr. 1,3 mill. fordelt på møtevirksomhet, tilsyn med forsøksdyravdelinger, drift og revisjon av lokalt godkjente søknader. Stillinger i sekretariatet inngår ikke i dette budsjettet. I 2008 ble kr. 345.000 av budsjetterte midler ikke benyttet, hovedsakelig pga. redusert bemanning i sekretariatet halve året.

FORSØKSDYRUTVALGETS VIRKSOMHET

Generelt

Forsøksdyrutvalget er satt til å forvalte dyrevernavlovens bestemmelser om forsøk med dyr, herunder oppgaven med å godkjenne forsøksdyravdelinger og kontrollere selve forsøkene. Ingen kan utføre forsøk med dyr uten tillatelse fra Forsøksdyrutvalget eller den det bemyndiger. I dyrevernavlovens § 22 gis det adgang for at utvalget, på avgrensede områder, kan delegerer denne kompetansen til en person som utvalget har godkjent som ansvarshavende for en registrert forsøksdyravdeling (ansvarshavende).

Med dyreforsøk forstås i denne sammenheng "alle forsøk på dyr av biologisk, psykologisk, etologisk, fysikalsk eller kjemisk art", men med de unntak som er gitt, jf. forsøksdyrforskriften § 2 og § 3. I tvilstilfeller avgjør Forsøksdyrutvalget om en type forsøk kommer inn under forskriften, jf. forsøksdyrforskriften § 2.

Oppstillings- og miljøforholdene for forsøksdyr "skal minst oppfylle retningslinjene i appendiks A i Europarådets forsøksdyrkonvensjon", jf. forsøksdyrforskriften § 12.

Mattilsynet har fastsatt en instruks for Forsøksdyrutvalget som gir nærmere retningslinjer om utvalgets sammensetning, virksomhet og sekretariat. Mattilsynets hovedkontor er klageinstans for vedtak gjort av Forsøksdyrutvalget. I 2008 mottok Forsøksdyrutvalget 8 klager på vedtak. Av disse omgjorde Forsøksdyrutvalget sitt vedtak i 3 saker. I 5 saker opprettholdt utvalget sitt vedtak og sendte klagen til Mattilsynet for endelig behandling. Blant disse klagen ble 4 vedtak omgjort og én klage var fortsatt under behandling ved utgangen av beretningsåret.

Forsøksdyrutvalgets møter

Utvalget har hatt 11 ordinære møter i løpet av 2008. I alt 262 saker av ulik karakter ble behandlet på utvalgets møter i beretningsåret. Av disse var 61 saker av tilbakemeldinger i spesielle saker eller saker av prinsipiell, administrativ eller organisatorisk art. Disse sakene er ikke spesifisert i tabellene under. Saker til orientering er utelatt fra statistikken.

På enkelte møter velger Forsøksdyrutvalget å innkalle ressurspersoner for å informere om aktuelle saker eller faglige problemstillinger. I beretningsåret ble det holdt 2 slike

presentasjoner i forbindelse med utvalgsmøter, og utvalget var medarrangør på et møte om feltforsøk.

	2008	2007	2006	2005
Antall møter:	11	11	11	11
Antall saker på møter:	262*	280	268	265
Antall orienteringer/foredrag på møter:	2	3	3	1

* Orienteringssaker er utelatt

Godkjenning av avdelinger og inspeksjoner

I henhold til forsøksdyrforskriften skal alle forsøksdyravdelinger godkjennes av Forsøksdyrutvalget. Forsøksdyravdelinger kan etter inspeksjon godkjennes for en periode inntil 4 år. I løpet av perioden bør det foretas uanmeldte inspeksjoner for å kontrollere at forutsetningene for den gitte godkjennelse står ved lag, og at prosjekter som er i gang gjennomføres i samsvar med godkjent forsøksplan. Før fornyet godkjennelse av en avdeling skal det alltid foretas inspeksjon, jf. instruks for Forsøksdyrutvalget § 6.

Enhver forsøksdyravdeling som ikke har veterinær eller fiskehelsebiolog som ansvarshavende, skal knytte til seg en navngitt veterinær eller fiskehelsebiolog som skal gi råd om dyrenes oppstalling, miljø og behandling. Forsøksdyrutvalget har utgitt en instruks som fastsetter oppgavene til navngitt veterinær/fiskehelsebiolog ved forsøksdyravdelingen (<http://www.fdu.no/fdu/regelverk/>).

Ved utgangen av 2008 var det registrert 61 forsøksdyravdelinger. I tillegg kommer 2 registrerte avls- og forsyningsvirksomheter.

Utvalget har i meldingsåret foretatt 7 inspeksjoner i forsøksdyravdelinger. Under inspeksjonene deltar utvalgsmedlemmer og/eller sekretariatet. Inspektører fra Mattilsynets distriktskontorer har i tillegg bidratt i noen saker. Dette gjelder én inspeksjon for å følge opp vilkår for utvalgets godkjenning av en avls- og forsyningsvirksomhet og én inspeksjon og oversending av inspeksjonsrapport til Forsøksdyrutvalget fra en forsøksdyravdeling/oppdrettsanlegg som de seinere år kun har gjort forsøk som ikke omfattes av forsøksdyrforskriften. Videre har Mattilsynet deltatt sammen med representant fra Forsøksdyrutvalget ved inspeksjon av én forsøksdyravdeling for mus og rotter og én avdeling for fisk. Utvalget har dessuten behandlet 9 saker som omhandler forlengelse av godkjenning eller mindre utvidelser av avdelinger. Utvalget har ikke hatt kapasitet til å gjennomføre uanmeldte inspeksjoner i 2008.

	2008	2007	2006	2005
Antall møtesaker ang. godkjenning av avdelinger:	19	19	15	21
<u>Hvorav</u>				
Godkjent uten anmerkninger:	13	8	10	17
Godkjent på vilkår:	1	6	4	2
Avslått:	0	0	1	2
Annet:	5	5	0	0

	2008	2007	2006	2005
Antall inspeksjoner:	7	8	12	21
<u>Hvorav</u>				
Uanmeldte:	0	0	0	1

Godkjenning av ansvarshavende

Iht. forsøksdyrforskriften § 6 skal enhver forsøksdyravdeling ha en ansvarshavende. Den ansvarshavende skal være godkjent av Forsøksdyrutvalget for inntil 4 år. Ansvarshavende må ha sin arbeidsplass ved den institusjon/bedrift hvor tilsynet skal foretas. Som ansvarshavende kan primært godkjennes en person med universitets- eller høgskoleutdannelse og med erfaring fra dyreforsøk. Ansvarshavende plikter å holde sine faglige forsøksdyrkunnskaper og ferdigheter ved like og gjenoppnevning som ansvarshavende kan gjøres avhengig av slik faglig oppfølging.

Ansvarshavende plikter å føre tilsyn med at forsøksdyrvirksomheten innenfor institusjonen/bedriften drives i samsvar med lov og forskrift og andre vilkår som måtte være fastsatt av Forsøksdyrutvalget, jf. forsøksdyrforskriften § 4, 7, 11 og 12.

Utvalget delegerer i praksis retten til å behandle søknader om forsøk som faller innenfor rammen av institusjonens/bedriftens godkjenningsdokument til ansvarshavende. Det store flertall forsøk i forsøksdyravdelinger blir godkjent lokalt. Kopier av alle godkjente søknader og vedtak skal oversendes utvalget senest 1 uke etter at tillatelsen er gitt.

Hvis ansvarshavende er i tvil om forsøket ligger innenfor rammen av det godkjenningsdokument som er gitt, eller av andre grunner finner det vanskelig å ta en beslutning, skal søknaden oversendes utvalget for avgjørelse sammen med en begrunnelse.

Forsøk som påfører dyr betydelig eller vedvarende smerte samt ansvarshavendes egne forsøk må alltid behandles av Forsøksdyrutvalget. Det samme gjelder forsøk i forbindelse med rutinediagnostikk, produksjon av biologiske produkter og i sin kontrollvirksomhet (blokksøknader).

I beretningsåret godkjente forsøksdyrutvalget 7 ansvarshavende, mens 2 søknader om godkjenning av ansvarshavende ble avslått. Ingen faste stedfortredere eller vikarer for ansvarshavende er godkjent i 2008.

	2008	2007	2006	2005
Antall møtesaker ang. godkjenning av ansvarshavende:	10	12	15	17
<u>Hvorav</u>				
Godkjent uten anmerkninger:	7	12	15	14
Godkjent på vilkår:	0	0	0	3
Avslått:	2	0	0	0
Annet:	1	0	0	0

Godkjenning av forsøk i forsøksdyravdeling

Iht. gjeldende regelverk skal alle som skal utføre forsøk med dyr, som omfattes av forsøksdyrforskriften, innhente tillatelse fra Forsøksdyrutvalget eller fra en person dette utvalget har bemyndiget (ansvarshavende).

Forsøksdyrforskriftens § 8 og § 9 omhandler vilkår for tillatelse til forsøk. Forsøk med dyr skal ikke finne sted med mindre det dreier seg om ervervelse av kunnskap som tar berettigede samfunnsmessige eller vitenskapelige hensyn. Forsøk med dyr skal bare tillates dersom annen vitenskapelig tilfredsstillende metode som ikke krever bruk av dyr, ikke er anvendelig i praksis. Tillatelse til å utføre forsøk på godkjent forsøksdyravdeling kan gis for inntil 4 år om gangen. Forsøk som antas å medføre vedvarende eller betydelig smerte, kan bare gis av

Forsøksdyrutvalget for 2 år om gangen. Ved forsøk som antas å påføre dyret smerte, og der formålet med forsøket er til hinder for at smerten kan lindres, må det stilles særskilte krav til forsøkets vitenskapelige og praktiske nytteverdi.

I 2008 behandlet Forsøksdyrutvalget til sammen 53 søknader om dyreforsøk i forsøksdyravdeling. Av disse ble 48 søknader godkjent. For 4 søknader ble det satt spesielle vilkår til godkjenningen og én søknad om forsøk ble avslått.

	2008	2007	2006	2005
Antall møtesaker ang. forsøk på godkjent avdeling:	53	62	41	43
<u>Hvorav</u>				
Godkjent uten anmerkninger:	48	42	23	17
Godkjent på vilkår:	4	12	12	16
Avslått:	1	8	6	10

Utvalget har videre anledning til å gi den enkelte institusjon/bedrift en generell godkjenning (såkalt "blokkgodkjenning") til bruk av forsøksdyr i forbindelse med rutinediagnostikk, produksjon av biologiske produkter og i kontrollvirksomhet, jf. forsøksdyrforskriften § 11, 5. ledd. Forsøksdyrutvalget har valgt å gi slike tillatelser for maksimum 2 år om gangen. Av de godkjente forsøkene ble det i 2008 gitt 7 slike blokkgodkjenninger.

Godkjenning av forsøk utenfor godkjent forsøksdyravdeling

Tillatelse til å utføre forsøk utenfor godkjent forsøksdyravdeling ("feltforsøk") kan gis av Forsøksdyrutvalget for inntil 2 år om gangen, jf. forsøksdyrforskriften § 10. Det er kun forsøksdyrutvalget som kan behandle søknader om forsøk utenfor godkjent forsøksdyravdeling.

I 2008 har Forsøksdyrutvalget behandlet 114 søknader om feltforsøk. For 91 av søknadene ble det gitt tillatelse uten anmerkninger og for 21 av søknadene ble det satt spesielle vilkår til godkjenningen eller at godkjenning ikke ble gitt før etter endring av protokoll. 2 søknader ble avslått.

	2008	2007	2006	2005
Antall møtesaker ang. forsøk utenfor godkjent avdeling:	114	73	89	60
<u>Hvorav</u>				
Godkjent uten anmerkninger:	91	32	46	36
Godkjent på vilkår:	21	38	29	12
Avslått:	2	3	14	12

Revisjoner av tillatelser til forsøk med dyr gitt av ansvarshavende

Forsøksdyrutvalget gjennomfører rutinemessig gjennomgang av en andel av de søknader om forsøk med dyr som er godkjent av ansvarshavende i den enkelte forsøksdyravdeling. Dette arbeidet fordeles blant medlemmene. Det gis tilbakemelding til ansvarshavende i alle reviderte saker. Avgjørelser tatt av ansvarshavende kan overprøves av Forsøksdyrutvalget.

Fra 2007 til 2008 økte antallet lokalt godkjente søknader økte fra 440 til 544 (økning på 24%). Forsøksdyrutvalget reviderte og ga tilbakemelding på 127 (23%) av disse. Som følge av revisjonene ble 5 revisjonssaker tatt opp til behandling i Forsøksdyrutvalget før tilbakemelding ble gitt.

	2008	2007	2006	2005
Antall søknader godkjent av ansvarshavende lokalt:	544	440	464	349
<u>Hvorav</u>				
Antall revidert av utvalget:	127	109	189	172
Antall ikke revidert:	417	331	275	177
Ca. prosent revidert:	23%	25%	40%	50%

	2008	2007	2006	2005
Antall møtesaker ang. revisjonsvirksomhet:	5	5	2	22

Øvrig virksomhet

Utover behandling av søknader om godkjenning av forsøksdyravdelinger, ansvarshavende og dyreforsøk, har Forsøksdyrutvalget i beretningsåret hatt oppe til vurdering eller utredet på eget initiativ, en rekke viktige temaer.

Elektronisk tilsyns- og søknadssystem

Forsøksdyrutvalgets tilsyns- og søknadssystem (FOTS) ble tatt i bruk 1. januar 2007. Siden da har systemet blitt benyttet til alle søknader om forsøk med dyr og til rapportering av antall benyttede dyr fra disse forsøkene.

Tilbakemeldinger fra brukerne er i hovedsak positive og ansvarshavende melder om enklere saksbehandling lokalt. FOTS er fortsatt under utvikling og flere tilrettelegginger og funksjoner er ønsket for å lette sekretariatets arbeid og brukervennligheten. Særlig er engelsk versjon og søkemuligheter er sterkt ønsket både blant brukere og utvalget.

Manglende godkjenning av forsøksdyrvirksomheter

Det har i mange år vært et mangelfullt tilsyn med landets forsøksdyrvirksomheter. Ved utgangen av 2008 manglet 26 av 61 forsøksdyravdelinger (43%) godkjenning i henhold til forsøksdyrforskriften. Ressurssituasjonen i Forsøksdyrutvalget har ikke gjort det mulig å gjennomføre inspeksjoner av alle forsøksdyravdelinger hvert fjerde år slik det er krav om i forsøksdyrforskriften.

Forsøksdyrutvalget og Mattilsynet kom i 2008 fram til at det er hensiktsmessig med et samarbeid om tilsyn i forsøksdyrvirksomheter. Det var enighet om at man tar sikte på en ordning med at et begrenset antall inspektører fra Mattilsynet med spesialkompetanse på forsøksdyrvirksomheter gjør inspeksjon i forsøksdyrvirksomheter. Forsøksdyrutvalget gjør så vedtak på grunnlag av utarbeidet tilsynsrapport. Dette er innenfor gjeldende regelverk, jf. § 6 i instruks for utvalg for forsøk med dyr.

Arrangør/deltagelse på møter

For å ha en god meningsutveksling med aktuelle institusjoner og personer og for å holde seg orientert og oppdatert, har Forsøksdyrutvalget eller representanter fra utvalget arrangert og deltatt i relevante fora. I 2008 har utvalget vært representert i følgende møter og grupper:

Harmonisation of the Care and Use of Animals in Field Research, Gardermoen 21.-22. mai 2008. Bruk av dyr i feltforsøk har gjennom flere år vist en økning. For å bidra til

økt kunnskapsutveksling og redusert belastning for dyr benyttet i slike forsøk arrangerte utvalget et møte, i samarbeid med Norecopa (Norsk konsensusplattform for erstatning, reduksjon og raffinering av dyreforsøk), Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) og Norsk polarinstitutt. Informasjon om møtet og innlegg på møtet finnes her: <http://www.norecopa.no/sider/tekst.asp?side=8>

Skandinavisk møte om fjellrev, 22.-24. august 2008. <http://www.fjellrev.no/> . Tiltak for å bevare fjellrevbestanden i Norge og Skandinavia har gjennom flere år vært omstridt. Forsøksdyrutvalget er involvert i disse tiltakene ved at avlsstasjonen for fjellrev er en forsøksdyravdeling og ved behandling av søknader om forskning på fjellrev. For å bedre kontakten med involverte parter og for å få bedre kjennskap til forskjellige tilnærminger for å bevare fjellreven deltok fire medlemmer fra utvalget og én fra utvalgets sekretariat på dette møtet.

Høringer

Forsøksdyrutvalget har i beretningsåret gitt innspill til Landbruks- og Matdepartementet om forslag til ny lov om dyrevelferd. <http://turl.no/3nl>

Informasjonsvirksomhet

Forsøksdyrutvalgets sekretariat står for utvalgets løpende kontakt med de 61 ansvarshavende i forsøksdyravdelinger samt forskere som gjør forsøk utenfor forsøksdyravdeling (hovedsakelig feltforsøk) og andre relevante parter. Utvalgets medlemmer får også et betydelig antall henvendelser.

Utvalget og/eller sekretariatet har i beretningsåret gitt uttalelser til diverse medier om forsøksdyrvirksomhet generelt og om aktuelle enkeltsaker spesielt. I perioden 1/1-20/10-2008 var det 110 henvendelser fra media, organisasjoner og enkeltpersoner om innsyn i dokumenter som har med Forsøksdyrutvalgets virksomhet å gjøre.

Forsøk med dyr er et omdiskutert tema i samfunnet og Forsøksdyrutvalget ser behovet for økt åpenhet på området. For å lette informasjonstilgangen har Forsøksdyrutvalget publisert relevant informasjon på sine nettsider (www.fdu.no). Hensikten er å opplyse publikum om utvalgets virksomhet, samt tilby forsøksdyrmiljøene praktiske ressurser og informasjon om f.eks. viktige prinsippvedtak.

Forsøksdyrutvalget sekretariat har ikke hatt kapasitet til å arrangere et kurs for ansvarshavende i 2008.

Oslo 29. mai 2009

Eli Volckmar
leder (sign.)

Ingvill Løken
(sign.)

Grete Bæverfjord
(sign.)

Dag Markus Eide
(sign.)

Geir Wing Gabrielsen
(sign.)

Brit Hjeltnes
(sign.)

Gunnar Nicolaysen
(sign.)

Anton Krag
(sign.)

STATISTIKK

Oppsummering

EK-statistikk

Statistikk over bruk av forsøksdyr foretas i henhold til den europeiske konvensjon om beskyttelse av virveldyr som brukes til eksperimenter og andre vitenskapelige formål, appendiks B (EK-statistikk).

I 2008 ble det *totalt* benyttet 1.921.952 (2007: 3.461.864) forsøksdyr i Norge, hvorav 1.865.090 (2007: 3.400.694) fisk, 48.802 (2007: 44.767) pattedyr og 1.645 (2007: 2.631) fugler. Fisk utgjorde ca. 97% (2007: ca. 98%) av alle forsøksdyr.

I 2008 ble 585.612 (2007: 328.906) forsøksdyr benyttet i *godkjente forsøksdyrlaboratorier*, hvorav 532.668 (2007: 270.553 fisk), 46.147 (2007: 43.237) pattedyr og 392 (2007: 1.344) fugler.

I 2008 ble 1.336.340 (2007: 3.132.958) forsøksdyr brukt i såkalte *feltforsøk* (utenfor godkjente forsøksdyrlaboratorier), hvorav 1.332.422 (2007: 3.130.141) fisk, 2.655 (2007: 4.530) pattedyr og 1.253 (2007: 1.287) fugler.

Annen statistikk

I tillegg til tallmaterialet som innsamles i henhold til EK-statistikken har Forsøksdyrutvalget samlet inn følgende informasjon:

- *Forsøk som medfører vedvarende eller betydelig smerte*

Begrepet "smerte" omfatter både fysisk og psykisk smerte, angst og stress. Smertevoldende dyreforsøk stiller særskilte krav til forsøkets vitenskapelige eller praktiske nytteverdi jf. forsøksdyrforskriften § 8. Smertevoldende dyreforsøk er alle forsøk som antas å medføre vedvarende eller betydelig smerte, jfr. Forsøksdyrutvalgets prinsippavgjørelse av 11.12.02.

I 2007 innførte Forsøksdyrutvalget ny praksis med at forsøk med fisk som gir alvorlige symptomer og dødelighet skal regnes som smertevoldende. For 2008 ble det rapportert 24.863 fisk i til sammen 16 søknader om smertevoldende forsøk. Andre dyrearter utgjorde til sammen 2712 dyr i 12 søknader. Til sammen utgjorde dette 27.575 dyr i 28 søknader.

Antall smertevoldende dyreforsøk rapportert:

	2008	2007	2006	2005
Antall søknader:	28	22	13	16
Antall dyr:	27.575	12.691	5.770	6.342

- *Oversikt over dyr som ikke regnes som forsøksdyr*

Forsøksdyrutvalget varslet i 2002 om at det er ønskelig med en oversikt over dyr anvendt til formål som omfattes bl.a. av Forsøksdyrforskriftens unntaksbestemmelser i § 2, dvs. dyr som anvendes til *in vitro* formål, blodtapping, oppsamling av sekreter og ekskretter og forsøk som angår avl/oppdrett, fôring og miljø og hvor det ikke er grunn til å anta at forsøket vil medføre en ufysiologisk tilstand hos dyrene. Utvalget ønsket et anslag på antallet dyr på forsøksdyravdelinger som ikke regnes som forsøksdyr etter

dagens lovverk. Forsøksdyrutvalgets praksis er at alle dyr i en forsøksdyravdeling omfattes av de samme oppstillingskrav.

Til sammen ble det i 2008 rapportert om 3.076.072 (2007: 1.911.455) fisk og 58.396 (2007: 30.340) dyr av andre arter som ikke defineres som forsøksdyr. Se tabellen under ”Annen statistikk” for detaljer. Én forsøksdyravdeling leverte ikke tall på dyr som ikke regnes som forsøksdyr. I 2007 var dette antallet 5.

STATISTIKK I HENHOLD TIL EUROPAKONVENSJONEN

Tabell 1: Antall forsøksdyr benyttet i 2008, totalt og fordelt etter art og opprinnelse

Art/Anvendelse	A (1.1)	B (1.2)	C (1.3)	D (1.4)	SUM
1 Mus	23 067	11 066	9	62	34 204
2 Rotte	5 318	4 400	150	0	9 868
3 Marsvin	12	421	0	0	433
4 Gullhamster	0	0	0	0	0
5 Andre gnagere	0	0	129	0	129
6 Kanin	2	73	0	0	75
7 Hund	26	0	0	0	26
8 Katt	0	0	0	0	0
9 Mink og rev	494	0	64	0	558
10 Hest og andre hovdyr	9	0	0	0	9
12 Gris	1 150	5	111	6	1 266
13 Storfe	432	0	0	0	432
14 Småfe	1 000	0	24	0	1 024
15 Rein	9	0	179	16	204
16 Andre klauvdyr	0	0	388	0	388
17 Andre pattedyr	0	0	186	0	186
18 Høns	307	0	0	0	307
19 Vaktel	0	0	16	0	16
20 Andre fugler	27	0	1 295	0	1 322
21 Krypdyr	0	0	0	0	0
22 Amfibier	0	60	15	30	105
23 Laks	1 695 131	0	2 194	0	1 697 325
24 Andre laksefisk	3 184	0	1 441	0	4 625
25 Torsk	145 186	0	5 430	0	150 616
26 Andre marinefisk	1 370	2 781	5 825	0	9 976
27 Sebrafisk	192	0	768	0	960
28 Andre ferskvannsfisk	30	250	1 308	0	1 588
29 Tifotkreps	0	0	6 310	0	6 310
SUM	1 876 946	19 056	25 842	108	1 921 952

A (1.1) Fra norskregistrert avls-/brukervirksomhet. Direkte eller indirekte (jfr. forsøksdyrforskriftens § 19).

B (1.2) Fra andre konvensjonsparter (Belgia, Bulgaria, Kypros, Tsjekkia, Danmark, Finland, Frankrike, Tyskland, Hellas, Litauen, Nederland, Romania, Slovenia, Spania, Sverige, Sveits, Den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia og Storbritannia og Nord-Irland).

C (1.3) Fra andre kilder (andre land, viltlevende dyr m.m).

D (1.4) Gjenbruk (når et dyr brukes på nytt og et annet dyr kunne vært anvendt i stedet).

Tabell 2: Antall forsøksdyr benyttet Norge i 2008, totalt og fordelt etter formål

Art/Anvendelse	E (2.1)	F (2.2)	G (2.3)	H (2.4)	I (2.5)	J (2.6)	SUM
1 Mus	28 168	3 576	119	1 275	9	1 057	34 204
2 Rotte	8 770	790	2	0	240	67	9 868
3 Marsvin	12	421	0	0	0	0	433
4 Gullhamster	0	0	0	0	0	0	0
5 Andre gnagere	129	0	0	0	0	0	129
6 Kanin	26	45	0	0	4	0	75
7 Hund	21	5	0	0	0	0	26
8 Katt	0	0	0	0	0	0	0
9 Mink og rev	464	0	0	0	0	94	558
10 Hest/ o.a. hovdyr	9	0	0	0	0	0	9
12 Gris	547	556	15	0	148	0	1 266
13 Storfe	412	0	0	20	0	0	432
14 Småfe	967	56	0	0	1	0	1 024
15 Rein	204	0	0	0	0	0	204
16 Andre klauvdyr	110	0	0	0	0	278	388
17 Andre pattedyr	179	0	0	6	0	1	186
18 Høns	0	115	0	0	0	192	307
19 Vaktel	16	0	0	0	0	0	16
20 Andre fugler	817	505	0	0	0	0	1 322
21 Krypdyr	0	0	0	0	0	0	0
22 Amfibier	45	0	0	0	60	0	105
23 Laks	210 882	1 394 271	2 400	89 563	130	79	1 697 325
24 Andre laksefisk	1 902	2 540	0	36	0	147	4 625
25 Torsk	132 843	13 523	3 935	235	0	80	150 616
26 Andre marinefisk	5 955	0	0	3 531	0	490	9 976
27 Sebrafisk	960	0	0	0	0	0	960
28 Andre ferskvannsfisk	1 284	0	0	280	0	24	1 588
29 Tifotkreps	10	0	0	3 300	0	0	6 310
SUM	394 732	1 416 403	6 470	101 246	592	2 509	1 921 952

E (2.1) Grunnforskning innen biologi, veterinær- og humanmedisin.

F (2.2) Forskning, utvikling og kvalitetskontroll av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin (unntatt uskadighetstesting).

G (2.3) Sykdomsdiagnostikk.

H (2.4) Beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting, herunder også uskadighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

I (2.5) Undervisning og trening.

J (2.6) Annet.

Tabell 3: Antall forsøksdyr benyttet til forsøk for utvalgte formål til beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting i Norge i 2008, herunder også uskadighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Fisk
K (3.1)*	0	0	0	0
L (3.2)*	236	236	0	0
M (3.3)*	0	0	0	0
N (3.4)*	0	0	0	0
O (3.5)*	7 680	0	0	7 680
P (3.6)**	2 695	1 039	0	1 650
Q (3.7)	90 635	0	0	90 615
Totalt	101 246	1 275	0	990 945

K (3.1) Stoffer brukt eller beregnet for bruk hovedsakelig i landbruk.

L (3.2) Stoffer brukt eller beregnet for bruk hovedsakelig i husholdningene.

M (3.3) Stoffer brukt eller beregnet brukt hovedsakelig som kosmetikk eller toalettsaker.

N (3.4) Stoffer brukt eller beregnet brukt hovedsakelig som tilsetning til matvarer for mennesker.

O (3.5) Stoffer brukt eller beregnet brukt hovedsakelig i industrien, men som ikke faller under 3.1, 3.2, 3.3, 3.4.

P (3.6) Potensielle eller reelle forurensningsfarer i miljøet som faller inn under de ovenfor nevnte kategorier.

Q (3.7) Sikkerhetstesting av produkter eller utstyr til bruk inne human- eller veterinærmedisin.

* Det primære formål som det var hensikten å bruke det til da testen ble utført.

** Når stoffer som tilhører kategorier som hører hjemme i andre linjer i denne tabell krever testing som forurensning (f.eks. ved lekkasje eller utslipp som fører til forurensning av miljøet) skal denne testing oppføres under linje 3.6.

Tabell 4: Antall forsøksdyr benyttet i Norge i 2008 i forbindelse med sykdom og lidelser*

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Fisk
R (4.1)**	16 029	7 562	5	85
S (4.2)	8 024	7 844	11	0
T (4.3)	1 098	1 098	0	0
U (4.4)	9 075	8 676	0	0
V (4.5)	1 629 065	7	9	1 627 553
Totalt	1 663 329	25 187	26	1 627 638

R (4.1) Sykdom hos mennesket: kreft (ikke karsinogenitetstesting).

S (4.2) Sykdom hos mennesket: Hjerter- og karsykdommer.

T (4.3) Sykdom hos mennesket: Nervøse og mentale forstyrrelser.

U (4.4) Sykdom hos mennesket: Andre sykdommer.

V (4.5) Sykdom hos dyr.

* Dersom arten av sykdommen hos mennesket ikke er entydig kjent, skal registreringen gjøres i linje 4.4.

** Når forsøket gjelder kreft innenfor hjerte-, kar-, hjerne- og nervesystemet skal det registreres i linje 4.1.

Tabell 5: Antall forsøksdyr benyttet i Norge i 2008 i henhold til lovbestemmelser

	Samtlige arter	Hvorav		
		Gnagere og kaniner	Hund og katt	Fisk
W (5.1)	1 411 812	0	0	1 411 203
X (5.2a)	14	14	0	0
Y (5.2b)	0	0	0	0
Z (5.3)	1 842	0	0	1 020
Totalt	1 413 668	14	0	1 412 223

W (5.1) Norge.

X (5.2a) Andre konvensjonspartnere eller medlemsstater.

Y (5.2b) Andre stater (ikke konvensjonspartnere).

Z (5.3) Kombinasjon av 5.1 og 5.2.

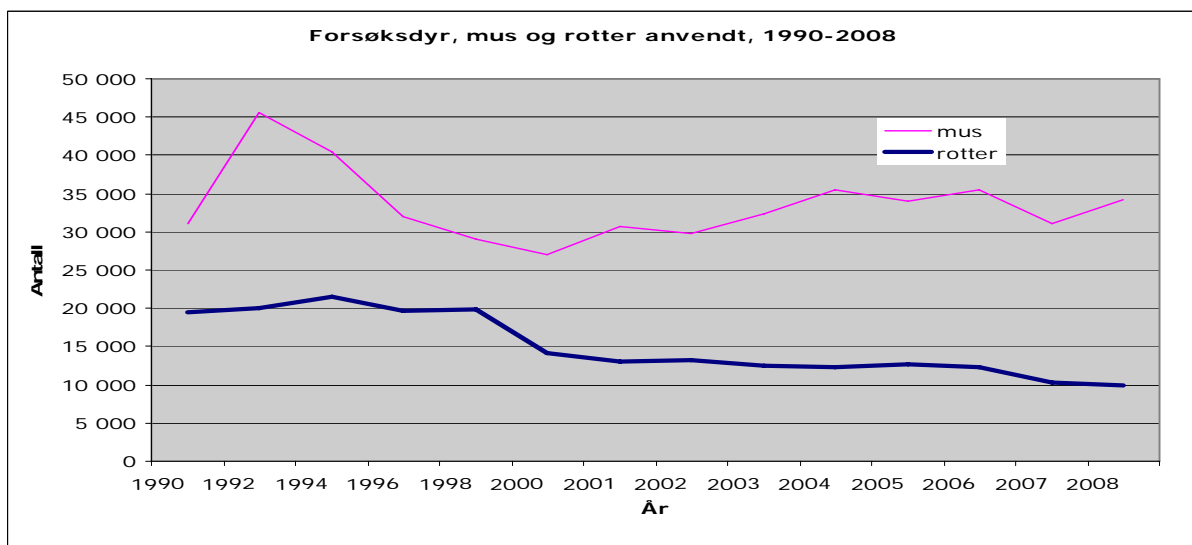
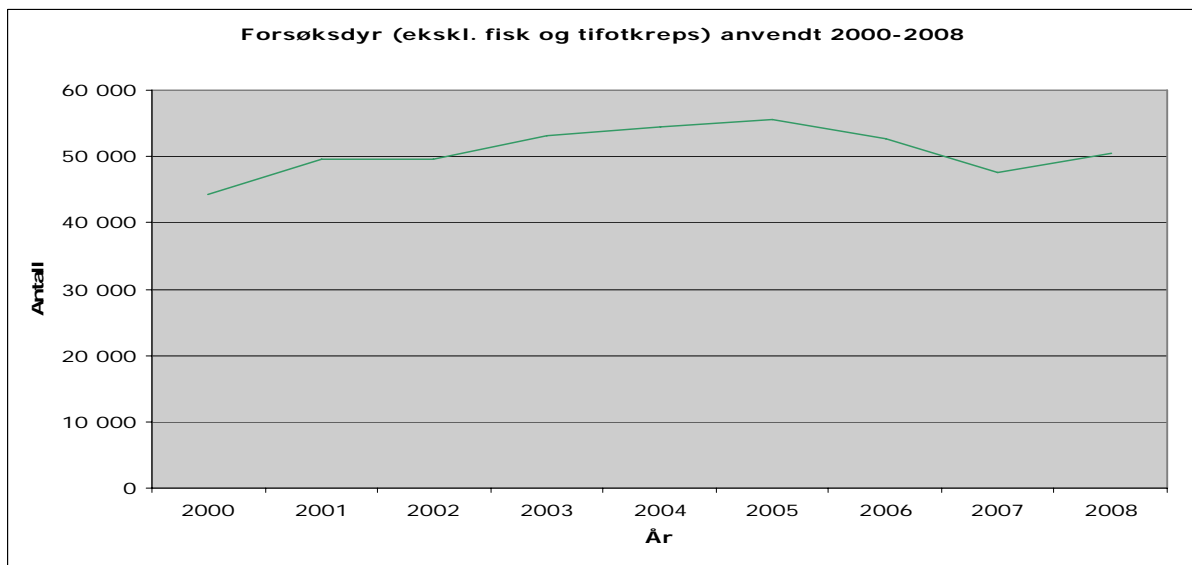
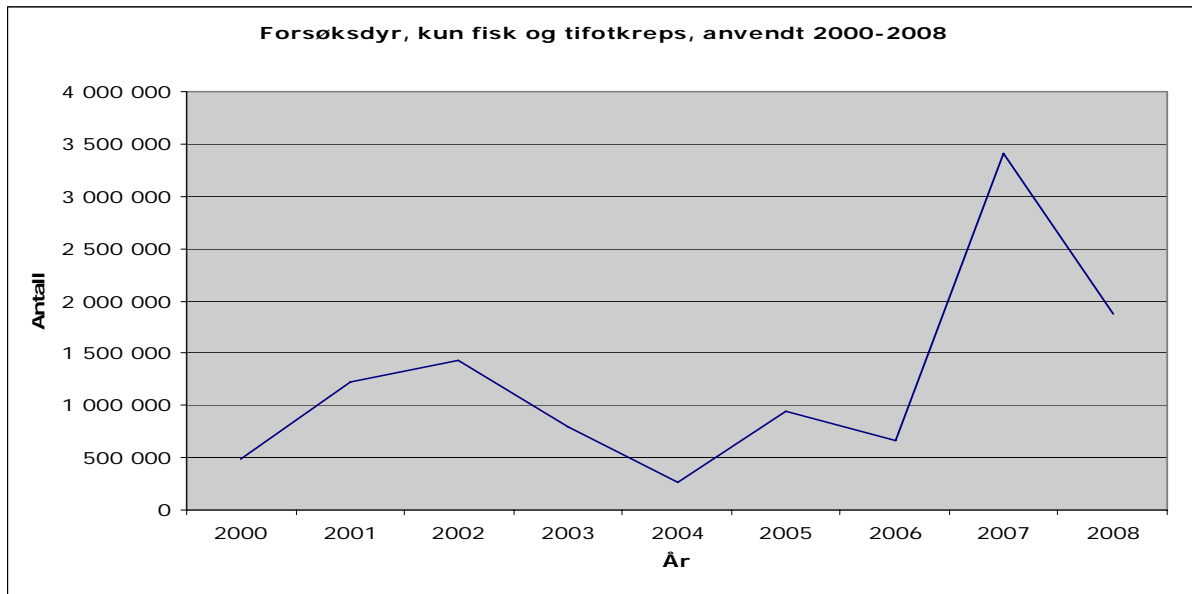
ANNEN STATISTIKK

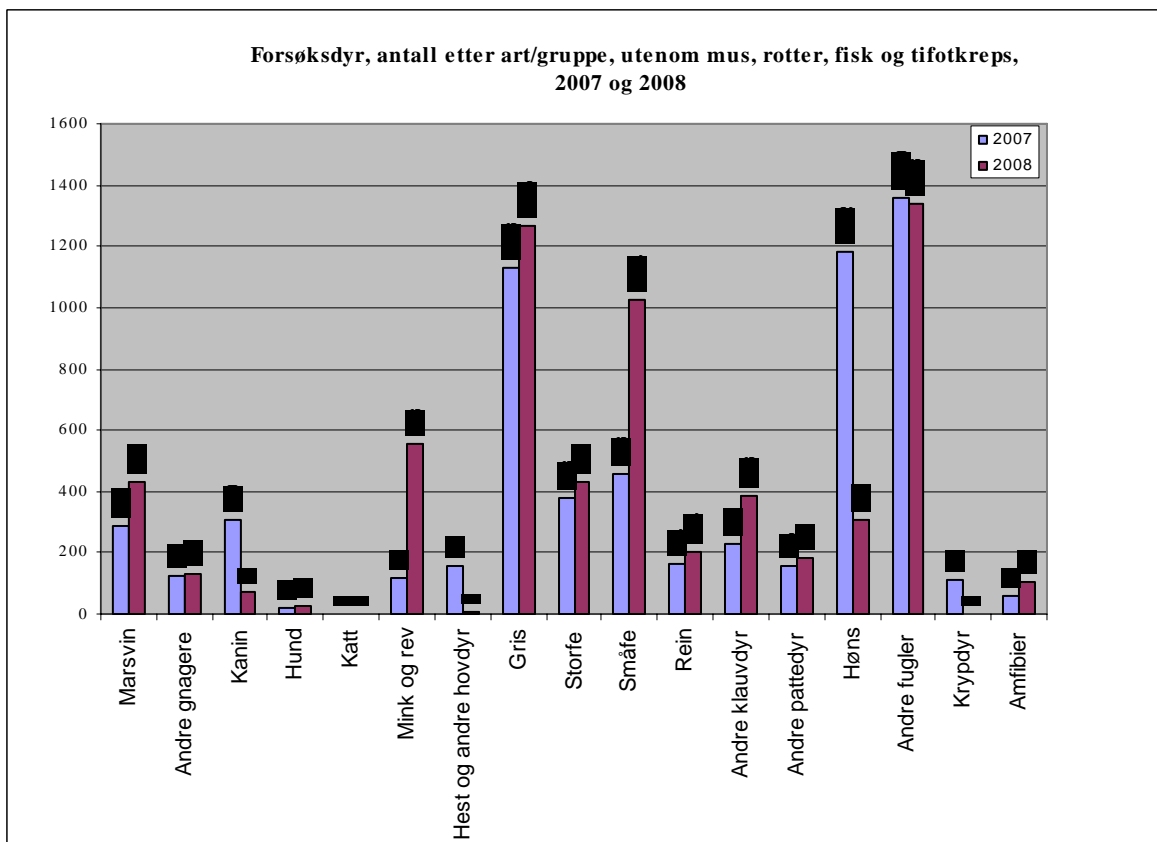
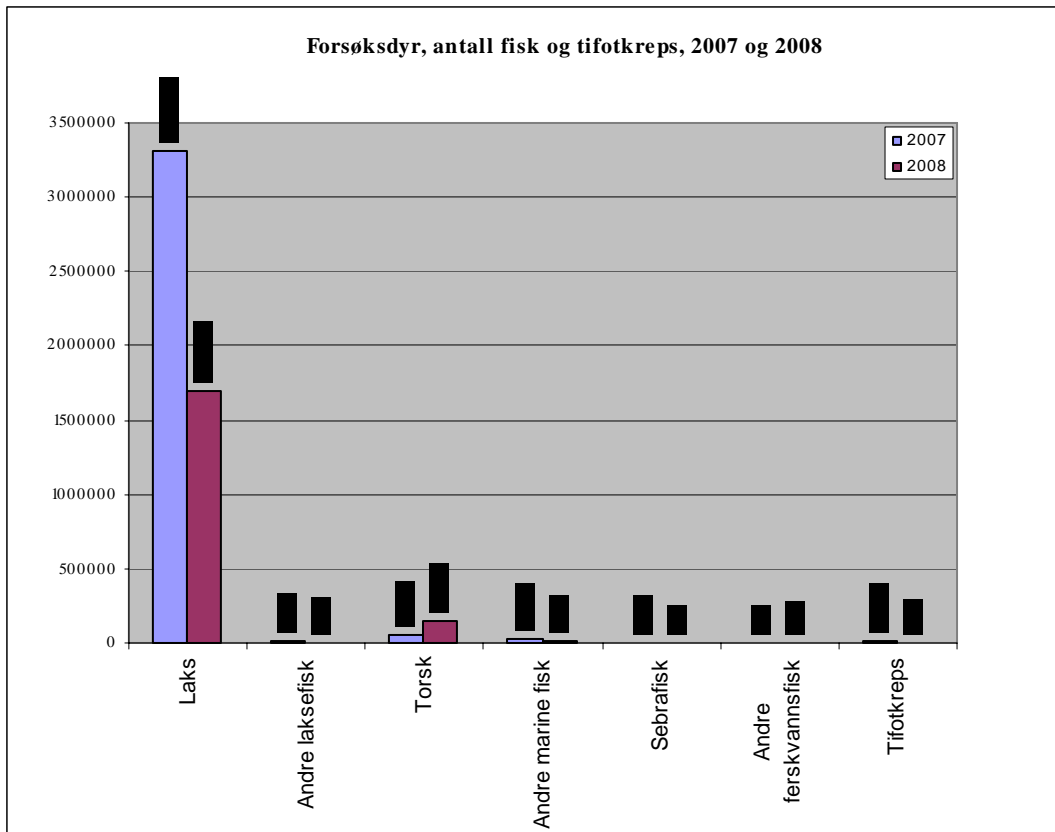
Tabell 7: Oversikt over dyr i forsøksdyravdeling som ikke regnes som forsøksdyr, 2008.

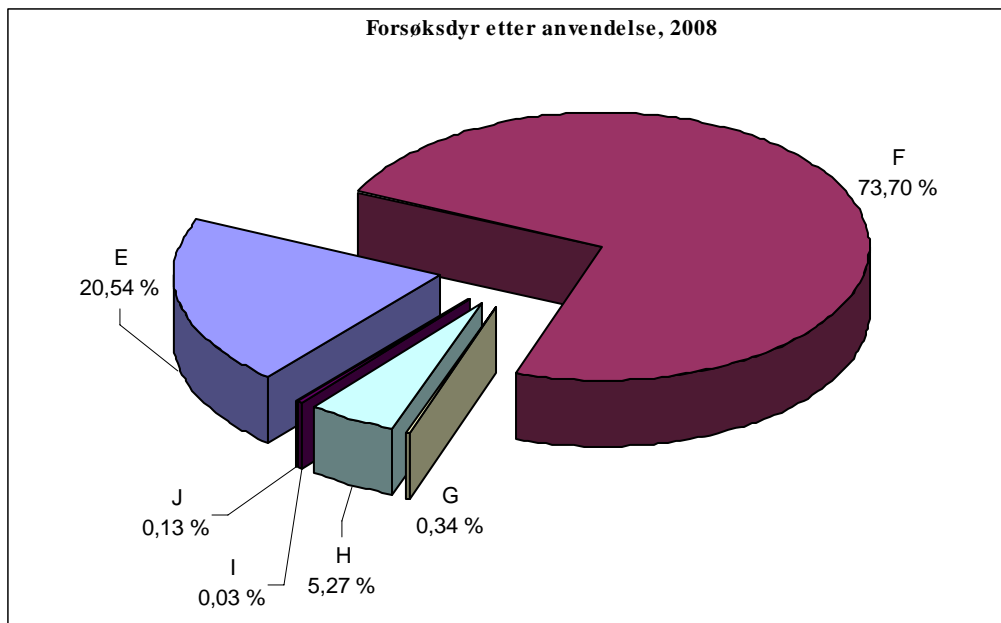
		FISK	ANDRE ARTER
Samtlige dyr som ikke regnes som forsøksdyr på forsøksdyravdelingen		3 076 072	58 230
HVORAV:			
1)	Enkel identitetsmerking, uttak av blodprøver ol. på levende dyr, som det ikke er grunn til å anta vil påvirke dyrets normale livsutfoldelse eller som kun medfører helt forbigående lett smerte eller ubehag*.	422 416	861
2)	Forsøk som angår avl/oppdrett, fôring og miljø der det ikke er grunn til å anta at forsøket vil medføre en ufysiologisk tilstand*.	1 984 075	31 823
3)	Forsøk der dyr avlives uten foregående behandling, hvor formålet er forskning.	75 892	9 700
4)	Forsøk der dyr avlives uten foregående behandling, hvor formålet er undervisning, opplæring eller demonstrasjoner.	464	1 606
5)	Overskuddsdyr – dyr som av ulike grunner ikke er benyttet i forsøk.	528 075	10 147
6)	Annet (f.eks. dyr brukt til helseovervåking av andre forsøksdyr).	65 150	4 259

*jf. unntak i forsøksdyrforskriftens § 2 (virkeområde), 2. ledd, hhv. pkt. 2 og 3.

GRAFISK FREMSTILLING AV TALL FRA 2008

E Grunnforskning innen biologi, veterinær- og humanmedisin.

F Forskning, utvikling og kvalitetskontroll av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin (unntatt uskadighetstesting).

G Sykdomsdiagnostikk.

H Beskyttelse av mennesket, dyr og miljøet ved toksikologisk- eller sikkerhetstesting, herunder også uskadighetstesting av produkter og utstyr til bruk innen human- og veterinærmedisin.

I Undervisning og trening.

J Annet.

